

BAHAR FKH 21409

BL. II. 1209. 22 OCAK 1945

IA, II, Bahar FKH

EP, I, 918

Islamische Masse, 8-10

Dörtüktül - Meârifîl-İslâmîyye, IV, 246

Maghrib

In Nordafrika und Andalusien galt als kanonisch allein der *mitqāl* von **4,722 Gramm** wie bei den Münzgewichten ¹. Der entsprechende *dirham* errechnet sich auf **3,3 Gramm**.

Ostafrika

In Portugiesisch-Ostafrika gab es im 16. Jahrhundert in Sofala einen *mitqāl* von 4,83 Gramm (1 *marco* von 229,48 g war dort = $47\frac{1}{2}$ *mitqāl*), der also dem osmanischen entsprach, und in der Stadt Moçambique einen solchen von 4,41 g ($\frac{1}{52}$ *marco*), der damit wohl dem kanonischen *mitqāl* von 4,46 g entsprechen haben dürfte ².

2. DIE SONSTIGEN GEWICHTE (IN ALPHABETISCHER FOLGE)

ʿadīla

In Ġidda war im 14. Jahrhundert eine *ʿadīla* = $\frac{1}{2}$ *ḥiml* ³ (siehe dies), also vermutlich 125 kg-150 kg.

arūṣṣa

„Reiskorn“, Gewichtseinheit von $\frac{1}{240}$ *dīnār* bzw. *mitqāl* oder von 25 „Senfkörnern“ (*ḥardal*) ⁴.

Vom *mitqāl* zu 4,46 g (kanonisch) ausgehend, erhält man für das „Reiskorn“ 0,01858 g.

bahār

Der *bahār*, in europäischer mittelalterlicher Umschrift in den Formen *bar*, *bhar*, *baar*, *baer* und *bahar* auftretend, wiegt theoretisch offenbar 300 *mān*. Eine auf Arabien bezügliche Notiz al-Muqaddasī's ⁵ gibt zwar 300 *raṭl* an, doch handelt es sich hier offensichtlich um Mekkaner *raṭl* zu 260 *dirham*, also doppelten Gewichts, und es ergäbe sich für den *bahār* somit 243,75 kg. Nach Ibn Ḥordādhbeh ⁶ und al-ʿUmari ⁷ hingegen bestand ein *bahār* theoretisch aus 333 *mān*. Gemeint sind wohl Baghdader

¹ H. SAUVAIRE (JA 8 III, 1884, S. 309) errechnete 4,729 g. J.-A. DE FOURDEMANCHE, *op. cit.* S. 216, gibt diesem *mitqāl*, den er auf den Chalifen al-Mansūr (754-75) zurückführt, einen Wert von 4,72 $\frac{2}{3}$ g = $\frac{1}{6}$ der römisch-ägyptischen Unze von 28 $\frac{1}{3}$ g.

² JA 11 XVI, 1920, S. 67, 68.

³ Ibn Battūta, *Voyages, texte arabe*, éd. C. DEBRÉMEY et le Dr. B. R. SANGUINETTI, Bd. II, Paris 1877 (2. Auflage), S. 159.

⁴ JA 7 XIV 1879, S. 527; JA 7 XV 1880, S. 257; JA 8 III 1884, S. 374.

⁵ *Bibliotheca Geographorum Arabicorum (BG.A)* III, 2. Auflage, hrsg. von M. J. DE GÖEJE, Leiden 1906, S. 99.

⁶ QUATREMÈRE, *Notices et Extraits* xiii, S. 173.

⁷ JA 6 V, 1865, S. 57.

Kıyafet KURTULUŞU

Walter HINZ, "İSLAMISCHER MASSE UND GEWICHTE" S. 8. 9-10
1955 (Leiden)

BAHAR

Avrupa'da ortaçağda bar, bhar, baar, bahar şekillerinde yazılan bahar, teorik olarak 300 men ağırlığındadır. Al-Mukaddasi'nin ¹ Arabistan ile ilgili bir notunda bahar gerçi 300 ratl olarak ifade edilirse de burada söz konusu olan açıkça Mekkelilerin 260 dirhemlik ratl'i, yani iki ~~xxxix~~ ^{türlü} ağırlıktır, bu da böylece bahar için 243,75 kg demektir. Buna karşılık İbn-i Hordadbe ve El-Umari'ye göre bahar teorik olarak 333 men'den ibarettir. Burada söz konusu olan da Bağdatlıların 260 dirhemlik men'idir ki bu da bahar için 270,562 kg demek olur (dirhem 3,125 g olarak alınmıştır). Bahar genel olarak İran Körfezi etrafındaki ve Hint Okyanusu ülkelerinde Beynelmilel Baharat Ticaretinde kullanılıyordu. Bahar ağırlık ölçüsünün tayininde karşımıza çıkan fevkalade sapmalar, eski örf ve adetler sebebiyle malın cins ve fiyatına göre mahalden mahale farklı bir ağırlığın asıl ağırlığa ilave ediliyor olması ile açıklanabilir. Bu ilaveye Portakızca'da picotà denir ve alıcının fire zararını dengelemek için yapılırdı.

Bahar ile ilgili ağırlıklar Portekiz Devlet Maliye Memuru Goa'lı Antonio Nunez'in Lyvro dos pesos da Ymdia'sında ayrıntılı bir şekilde toplanmıştır(1554) . Bu çizelgede bununla birlikte en çok Hürmüz (Hormuz) ele alınmıştır.

HÜRMÜZ (HORMUZ)

Temel olarak bir bahar, her biri 10 men olan 20 ferasile'den müteşekkildix. Asıl ağırlık olarak kullanılan, küçük

BAHAR (= بهار) :

Ortaçağ Avrupa kaynaklarında bar, bhar, baar ve baer şeklinde de geçen bir ağırlık ölçü birimidir : 1 bahar = 243,75 kg. yahut 270,562 kg.

نجف زاده بار فروش ، محمدیاقرب . " فروردین ، عید ، نوروز و بهار در ادب فارسی . " اطلاعات (۲۷ اسفند ۱۳۶۴) : ص ۱۲ ، ۱۳ ، ۱۴ ، ۱۵ .

۲۹۸۲ NEVRUZ
~~SAHAR~~
- BAYRAM

REDAKTOR VAYEHA ABGHTAN
REDAKTOR VAYEHA ABGHTAN

27 OCAK 1996

